

Köpenhamn resultatöst

Mötet i Köpenhamn har, såsom den officiella kommunikén visar, blivit utan resultat. De meningsbrytningar som starkt framträdde i Karlstad och som redan dessförinnan var väl kända kvarstår. Om några dagar skall ett nytt försök att komma överens göras i Oslo, men förhoppningarna inför detta måste bli om möjligt än mindre än inför Köpenhamnsmötet.

En fördel är att en redogörelse kommit om mötet, men det måste sägas att den knappast kunde vara mindre upplysande. Den första punkten betonar blott det självklara att de skandinaviska staterna var för sig är beslutna att möta angrepp med försvar. Den andra punkten förklarar att "det under vissa förutsättningar kan finnas möjlighet att nå fram till ett ömsesidigt förpliktande men i övrigt fristående skandinaviskt försvarförbund". Det väsentliga ordet är här "fristående", i slutet av kommunikén ersatt med ett annat ord, då det talas om det diskuterade "alliansfria" förbundet. Den svenska regeringen har genom dessa uttryck fastställt sin ovilja mot ett förbund som bygger på samverkan väster ut i mera egentlig mening.

Den tredje punkten klarlägger emellertid att man är beroende av hjälp väster ifrån och drar i viss utsträckning konsekvenserna av detta förhållande. Klarhet måste, heter det, bringas i "om de i ett skandinaviskt försvarförbund deltagande länderna kommer att vara i stånd att med nödvändig tidsprioritet och på överkomliga ekonomiska villkor utifrån skaffa sig den materiel som är nödvändig för utbyggnad och vidmakthållande av deras försvar". Att ett skandinaviskt förbund under vissa betingelser har möjlighet att få denna hjälp vet man; frågan är om ett "fristående" eller "alliansfritt" förbund har det. Frågans uppställning måste rimligen innebära att dess lösning är en av de "förutsättningar" som berörs i andra punkten. Tanken skymtar alltså att Norge skulle kunna gå med i ett "fristående" förbund därest erforderlig materiel ställs till förfogande. Men också den tanken skymtar att den svenska regeringen skulle vägra att ompröva sin ståndpunkt, även om dess vidhållande innebär att Skandinavien skulle berövas rätt att importera sådan materiel som uttryckligen förklaras

"nödvändig" för dess försvar. Man har svårt att tro att svenska regeringen verkligen menar detta, att den ställer neutraliteten framför möjligheten till försvar.

Frågan om import av militär materiel är emellertid icke den enda som erbjuder svårigheter. Ty i kommunikéns sista stycke sägs att "det råder menings-skiljaktigheter om förutsättningarna för och konsekvenserna av det diskuterade alliansfria förbundet". Därmed skulle, om kommunikén antas vara ett genomtänkt uttryck för en uppfattning — vilket måhända inte ens hypotetiskt bör förutsättas —, den andra punktens ord om möjlighet att nå fram till ett försvarförbund reduceras till ett skådebröd för folket. Då det i denna punkt sägs att "det under vissa förutsättningar kan finnas möjlighet till ett förbund" går detta ju uppenbart inte ihop med konstaterandet av meningsmot-sättningar både i fråga om förutsättningarna för och konsekvenserna av förbundet. Man har alltså inte kommit till enighet ens om de yttre förutsättningar — i fråga om västmakternas inställning och dylikt — under vilka enighet skulle kunna uppstå. Man är inte enig om något!

Två moment i debatten bör i detta sammanhang än en gång understrykas. De ord som används när det gäller att konkretisera tanken på samverkan väster ut eller avståndstagande från sådan samverkan är alla i viss mån oklara. Vad menas med "alliansfri", "garanti", "fristående"? En allians med västmakterna som skulle innebära exempelvis skyldighet för Sverige att delta i varje krig mellan USA och Ryssland lär ingen anbefalla. En allians eller en garanti enligt Vandenbergeso-

lutionen — dvs. icke om hjälp från USA i händelse vissa förberedelser träffas för denna hjälp — är en helt annan sak och måste bedömas som en helt annan sak. Och vad är "fristående": är ett skandinaviskt förbund fristående om själva dess existens bygger på löfte om vapen från USA och därmed i realiteten förutsätter stöd från USA även vid krig?

Hur uppluckrad isoleringslinjen redan är bör också betonas. De skandinaviska folken är — med undantag för kommunisterna — klara på att ett krig med Ryssland mot Västern är otänkbar; det vore en form av självmord. Det skandinaviska förbund som alla önskar tänkes som ett värn mot Ryssland. Vi är också ense om att materiel från Västern är nödvändig för Skandinavien försvar. I Ryssland förklaras denna ståndpunkt utgöra ett brott mot neutraliteten, en stämpling mot Ryssland. I detta läge borde det vara möjligt att nå en uppgörelse mellan de skandinaviska länderna, närmast i anslutning till den norska ståndpunkten, och mellan dessa och västmakterna. För detta ändamål är förhandlingar med Västern och i första rummet USA nödvändiga. Liksom man inlåtit sig på skandinaviska förhandlingar borde man också kunna gå med på att förhandla väster ut. Utsikten att få förmånliga villkor från Västern blir härigenom större än om Norge ensamt eller blott Norge och Danmark hänvänder sig väster ut.

Slutligen: Det har talats om Köpenhamnsdebatternas öppna och ärliga karaktär. Det är en grov överdrift. Efter allt att döma har varje lands delegation uppträtt som en väl disciplinerad enhet — i hopp om att på detta sätt få största möjliga resonans för en viss linje. Denna metod kan från vissa synpunkter antas vara värdefull, men med öppenhet har den inte att skaffa. Det är ingen nordisk riksdag i miniatyr som sammanträtt i Köpenhamn, utan en rad likriktade delegationer.